

Седница Савета безбедности УН посвећена Косову с пуним правом може се назвати “лабудовом песмом” руске дипломатије на Балкану у последњих деценију и по. САД, Велика Британија и њихови западни савезници не само да су одбили да одустану од признавања самопрокламоване косовске државе, већ су својеволјно установили списак учесника форума. Нимало узнемирани што у марту Савету безбедности УН председава Русија, Американац Залмај Халилзад и Британац Џон Сојерс покушали су да онемогуће учешће српског министра спољних послова Вука Јеремића, који је и иницирао одржавање консултација. Чак су нашли и згодан повод – распуштање српске скупштине. Ако ћемо ићи том логиком, онда до 11. маја комплетна светска заједница не би требало да има икаква посла са Београдом због предизборне кампање која је тамо у току.

Једини резултат седнице СБ УН био је предлог за усвајање декларације на предлог председника СБ, која од самог почетка није имала никакву шансу да се усвоји. Документ је позивао на обнову преговора о статусу Косова између Београда и Приштине. Поред Русије, подржали су га Кина, Индонезија, Вијетнам, Панама, Уједињени Арапски Емирати и Костарика. Нажалост, декларација председника СБ УН прихвата се једногласно.

Стални представник САД при УН Залмај Халилзад уз моралну поуку је приметио како су Русија и Србија дужне да схвате “нову реалност” која проистиче након проглашења независности Косова 17. фебруара. Њега је подржао британски дипломата Џон Сојерс који је изјавио да се предлог Москве “заснива на премиси која већ припада прошлости”. Добро, ово има неког смисла.

Русија је до краја држала своју позицију – решити проблем Косова на основу одлуке УН и принципа међународног права. Није јој успело. Одговор на вечито питање “Ко је крив?” је јасан. Далеко је битније решавање другог питања – “Шта да се ради”, не само на Косову, већ уопште на Балкану, који је опет, по ко зна који пут, на историјском раскршћу.

Колико год то било парадоксално, одговор на ово друго, главно питање “загонетне руске душе” налази се у речима Залмаја Халилзада: на Балкану данас имамо “нову реалност”, и ко ће ако не велика словенска и православна Русија са својим вишевековним историјским везама са балканским земљама и народима чврсто да се заузме за решавање судбине читавог региона. Нити САД, нити НАТО, нити ЕУ, већ је

Русија дужна да поставља своја правила игре на Балкану – пређашња правила су неповратно прекршена.

Што се тиче Косова, САД су достигле свој циљ – бациле су кост исламском свету, креирале су своју припитомљену државу у самом центру Балкана са трансрегионалним магистралама и цевоводима, нанеле су кључни ударац јединственом војно-политичком простору ЕУ. Циљеви Европљана су краткорочнији – подмазати албанске побуњенике и наркомафију, разместити на Косову властиту мисију и самим тим подстаћи УН да поново казни тврдоглаву Србију. Што се Балкана тиче, сада је Русија на потезу, и њен одговор на демарш Вашингтона и Брисела мора бити израда отвореног и јасног балканског геополитичког програма. У насталој ситуацији то може бити само програм стварања јединственог словенско-православног простора у региону под врховним покровитељством Русије – не само културно-религиозног, већ и економског, политичког и, што је најважније, војног простора.

Не треба се плашити глобализма такве идеје. Треба се само сетити бурне историје Балкана 18. и 19. века. Тада је руска империја заједно са својим балканским савезницима постепено враћала територију по територију, град по град, од Османлијског царства и западноевропских држава које су стајале иза њих. На том тешком путу било је и временских одступања – попут за Русију неуспешног Кримског рата (1853–1856). Ипак, општи правац није био подвргнут сумњама. Русија се стално борила за обнову државности балканских народа и успостављање чврстих односа са њима. Средства такве политике била су различита – од размештања руске војске, до међудинастијских бракова и великодушних новчаних субвенција балканским владарима. Што је и карактеристично за овај регион – бучан, шарен и склон да често расподела о општеприхваћеним дипломатским нормама!

Може ли Русија данас јасно да каже како балканска карта мора поново да се размотри у складу са тим “новим реалностима” које Запад из неког разлога приписује Косову? Србија, Црна Гора, Македонија, босанска Република Српска, Грчка – све ове земље позване су да буду језгро балканске заједнице, која стоји насупрот исламизацији региона, његовом претварању у полигон за трговину дрогом, тренирање терориста и НАТО ракете. Не треба се бојати враћања на дневни ред питања чија је решења Запад већ одложио у архиву. Босна и Херцеговина са slabим шансама за развој, окупација Републике Српске Крајине у Хрватској, припајање Србије Савезу Русије и Белорусије, размештање на Балкану руске војне инфраструктуре – само су неке од тачака дневног реда које захтевају другачије тумачење у складу са руским интересима. А први корак јесте одржавање међународне конференције посвећене Балкану – налик на Бечки конгрес (1815), Берлински конгрес (1878), или Конференцију амбасадора великих држава у Лондону (1912–1913). Овде ће Русија моћи на сав глас да изнесе своје

Пише: Петар Искендеров
петак, 14 март 2008 17:44

истинске интересе, циљеве и приоритете. О неопходности такве конференције већ пишу на Западу. Ових дана су водеће шпанске новине Ел Паис отворено назвале косовски проблем “ћорсокаком” и изјасниле се за спровођење међународне конференције посвећене Балкану са учешћем ЕУ, САД и Русије. Да ли Москва треба нечега да се плаши?

Признавши косовску независност, Запад је заиста отворио Пандорину кутију. И има ли смисла данас покушавати затворити је – тим више, затворити је сâм.

Паметније је да се силе које су се отргле слободи преокрену у своју корист.

(Петар Искендеров је старији научни сарадник Института за славистику Руске академије наука, магистар историјских наука.)

(Фонд за стратешку културу, 14. 3. 2008. <http://www.rusk.ru/st.php?idar=26228>)